

Inspreektekst: Waterfront Lelystad

Geachte voorzitter, leden van de gemeenteraad,

Vanavond spreek ik namens Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk én de Natuur- en Milieufederatie Flevoland.

Lelystad ligt uniek aan het Markermeer, onderdeel van het grootste zoetwatersysteem van West-Europa. Dit Natura 2000-gebied is van (inter)nationaal belang voor natuur, waterveiligheid en onze strategische zoetwatervoorraad. Deze waarden zijn belangrijk voor Lelystad en haar inwoners. Koester deze waarden, in plaats van buitendijks bouwen ten koste van deze waarden.

Juist omdat de ecologische kwaliteit al decennialang onder druk staat, vraagt elke nieuwe ontwikkeling hier om uiterste zorgvuldigheid.

Voorzitter, de vraag van vanavond is niet óf Lelystad woningen nodig heeft. Die behoefte erkennen wij volledig. De vraag is of deze specifieke buitendijkse locatie in een beschermd natuurgebied ecologisch en juridisch standhoudt.

Woningbouw, recreatie en de energietransitie leggen samen beslag op hetzelfde watersysteem. De Commissie m.e.r. gaf al aan dat de cumulatieve effecten van al deze plannen onvoldoende inzichtelijk zijn gemaakt. De totale impact op de natuurdoelen is dus simpelweg nog niet bewezen.

Dit brengt mij bij drie fundamentele knelpunten:

Ten eerste: de Passende Beoordeling. De Habitat- en vogelrichtlijn én de Omgevingswet vereisen dat vooraf met wetenschappelijke zekerheid vaststaat dat de natuur geen schade oploopt. Onzekerheden mogen niet worden doorgeschoven naar de uitvoering. Zolang die harde zekerheid ontbreekt, is het besluit juridisch kwetsbaar.

Ten tweede: de alternatievenafweging. Als negatieve effecten niet zijn uitgesloten, is er een zware plicht om binnendijkse alternatieven te benutten. En voorzitter, die alternatieven zijn er! Kijk naar de grootschalige binnendijkse plannen voor Zuiderhage, waar Lelystad de komende 20 tot 25 jaar kan bouwen. De geplande Rondweg Lelystad-Zuid bewijst dat de infrastructuur aan die kant van de stad al in gang is gezet. Met zoveel ruimte op bestaand land is de noodzaak voor risicovolle buitendijkse bouw in zwaar beschermde natuur simpelweg niet te motiveren.

Ten derde: cumulatie en mitigatie. Ecologische maatregelen achteraf mogen geen 'papieren werkelijkheid' zijn; de Raad van State eist dat de effectiviteit vooraf vaststaat. In een dynamisch systeem als het Markermeer kun je projecten niet loszien van het grotere geheel.

Voorzitter, klimaatverandering en droogte maken dit waterlichaam alleen maar crucialer. Dat vraagt om een koers waarin bescherming en herstel vooropstaan, vóórdát we nieuwe claims toevoegen.

Wij vragen u daarom uw controlerende rol serieus te nemen:

Vraag eerst om volledige duidelijkheid over de cumulatieve effecten;

Eis een harde onderbouwing waarom binnendijkse locaties zoals Zuiderhage niet volstaan;

En beoordeel pas daarna of dit plan juridisch en ecologisch houdbaar is.

De volgorde is hierin essentieel:

1. Eerst inzicht,
2. Dan zekerheid,
3. En pas dán besluitvorming.

Alleen zo voorkomt u besluiten die later stranden in langdurige, kostbare juridische procedures die we vanavond al kunnen voorzien.

Dank u wel.

Bronnen:

1. Cumulatieve effecten: niet alleen Waterfront, maar de optelsom

De Commissie voor de milieueffectrapportage benadrukt consequent dat alternatieven en ontwikkelingen in samenhang moeten worden beoordeeld en dat cumulatieve effecten zichtbaar moeten worden gemaakt om keuzes goed te kunnen afwegen.

Voor Waterfront Lelystad zelf stelt de Commissie m.e.r. dat de gemeente wil bouwen in beschermd water en beschermde natuur, terwijl de noodzaak van landaanwinning onvoldoende is onderbouwd en volwaardige alternatieven ontbreken. De Commissie adviseerde daarom het MER aan te vullen vóór besluitvorming.

2. Alternatieven: binnendijks moet serieus onderzocht zijn

De Commissie m.e.r. schrijft bij Waterfront Lelystad expliciet:

"De noodzaak van deze landaanwinning is onvoldoende onderbouwd. Zo zijn er bijvoorbeeld geen volwaardige alternatieven onderzocht die minder ingrijpend zijn."

Ook in eerdere Lelystad-projecten (Flevokust) adviseerde de Commissie om alternatieven voor zowel binnendijkse als buitendijkse ontwikkeling uit te werken.

"Zolang niet overtuigend is aangetoond waarom binnendijkse alternatieven onvoldoende zijn, staat de alternatievenafweging niet stevig."

3. Mitigatie: geen aannames maar zekerheid

De Raad van State heeft meermaals geoordeeld dat mitigerende maatregelen alleen mogen meetellen wanneer voldoende zekerheid bestaat dat zij daadwerkelijk werken en tijdig beschikbaar zijn.

De Commissie m.e.r. vat dit samen:

"Bij mitigerende maatregelen moet daarover zekerheid bestaan."

In jurisprudentie over Natura 2000 wordt zelfs gesteld dat het bevoegd gezag zekerheid moet verkrijgen dat natuurlijke kenmerken niet worden aangetast. Onvoldoende onderbouwde maatregelen zijn daarvoor niet genoeg.

"Mitigatie mag geen belofte voor later zijn. Zij mag alleen worden meegewogen wanneer de werking vooraf aantoonbaar, controleerbaar en duurzaam vaststaat."

4. De rol van de gemeenteraad als controleur

De Commissie m.e.r. omschrijft haar eigen taak als het ondersteunen van:

"goed geïnformeerde en zorgvuldig onderbouwde besluiten waarbij de leefomgeving volwaardig meeweegt."

En in haar kritiek op de Omgevingsvisie Lelystad stelt zij dat effecten voldoende inzichtelijk moeten zijn zodat de gemeenteraad "beter onderbouwde en navolgbare keuzes" kan maken.

Aan de raad!: "Wij vragen u niet om tegen woningbouw te stemmen. Wij vragen u uw controlerende taak uit te oefenen en alleen besluiten te nemen op basis van volledige en navolgbare informatie."

5. Het 'vinkjes zetten', waterschap akkoord bij dijkveiligheid, RWS dat er tot 50 cm peilopzet rekening gehouden moet worden

Het verkrijgen van afzonderlijke vergunningen of positieve adviezen betekent nog niet automatisch dat de integrale ecologische houdbaarheid van een project is aangetoond. Juist daarom vraagt de wet om een samenhangende beoordeling van effecten, alternatieven en natuurbelangen."

Dus:

De afgelopen jaren heeft de Raad van State herhaaldelijk duidelijk gemaakt dat onzekerheden niet kunnen worden weggeschreven en dat natuurherstel niet vooruit mag worden geschoven. Bestuur begint daarom niet met het zetten van vinkjes, maar met het organiseren van zekerheid.

Raad van State is de laatste tijd zeer duidelijk, eerst systeemherstel..

De belangrijkste juridische pijlers uit deze jurisprudentie zijn:

Ecologieherstel vóór compensatie: De Raad van State hanteert strikt de Europese Habitatrichtlijn.

Compensatiemaatregelen mogen pas worden ingezet als allerlaatste redmiddel, en dan nog alleen als zeker is dat de ecologische functionaliteit behouden blijft en daadwerkelijk gerealiseerd wordt. [[1](#), [2](#), [3](#)]

Hardere eisen bij projecten (A27/A12 Ring Utrecht): In maart 2026 vernietigde de RvS de tracébesluiten voor de verbreding van de A27/A12 rond Utrecht. De minister slaagde er niet in om de ecologische gebreken afdoende te herstellen. Uit de

uitspraken blijkt dat passende beoordelingen en compensatieplannen juridisch waterdicht moeten zijn en daadwerkelijk tot ecologische winst moeten leiden. [[1](#), [2](#), [3](#)]

De volledige uitspraken via volgende officiële documenten:

- De einduitspraak over de tracébesluiten van de A27/A12 Ring Utrecht is te vinden op [Raad van State](#).